
Od Redakcji

Chowanna 1, 9-10

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Od Redakcji

Wśród reprezentantów nauk społecznych, zwłaszcza socjologów, toczy się wielokontekstowa debata na temat nowoczesności, szczególnie ważna dla nauk o wychowaniu. W wielu studiach, analizach i koncepcjach wskazuje się, iż nowoczesność tworzona jest przez pięć zasad: indywidualizmu – pozwalającego jednostce oderwać się od narzuconych społecznych więzi na rzecz indywidualnej odpowiedzialności; dyferencjacji – polegającej na wielości i zróżnicowaniu opcji we wszystkich obszarach życia; racjonalności – dotyczącej funkcjonowania organizacji i instytucji, wyrażającej się także w apoteozie nauki jako najdoskonalszej formy poznania; ekonomizmu – jako specyficznej osobliwości społeczeństwa nowoczesnego. Ekspansywność jest nowoczesnym stylem, formą życia społecznego z tendencją do rozszerzania się w przestrzeni, a ten proces określamy jako globalizację¹. Wiele interesujących kwestii porusza w swoich pracach między innymi Anthony Giddens: „Nowoczesność jest zasadniczo porządkiem posttradycyjnym. Przekształcenie czasu i przestrzeni, wraz z mechanizmami wykorzeniającymi, odrywają życie społeczne od gotowych wzorów i ustalonych praktyk. W tych warunkach w pełni rozwija się refleksyjność, trzeci główny czynnik dynamizmu nowoczesnych instytucji. Refleksyjność nowoczesności nie jest tym samym co właściwa wszelkiej ludzkiej aktywności refleksyjna kontrola działania. Refleksyjność nowoczesności oznacza, że większa część społecznej aktywności i materialnego stosunku do przyrody jest systematycznie poddawana rewizji ze względu

¹ P. Sztompka: *Socjologia. Analiza społeczeństwa*. Kraków: Wydawnictwo Znak, 2002, s. 563–564.

na nowo zdobyte wiadomości lub nabytą wiedzę. Wiedza przy tym nie jest czymś ubocznym lub przypadkowym, ale stanowi strukturalny element nowoczesnych instytucji, co daje obraz nader złożony, zważywszy na to, na ile sposobów można w warunkach nowoczesności poddawać refleksji refleksyjność. [...] nauki społeczne nie tylko »gromadzą wiedzę«, jak mogą to czynić nauki przyrodnicze, ale odgrywają kluczową rolę w procesie refleksyjności nowoczesności”². Jak podkreśla w dalszych wywodach Anthony Giddens, „obok refleksyjności instytucjonalnej, nowoczesne życie społeczne cechują procesy dogłębnej reorganizacji czasu i przestrzeni powiązane z ekspansją mechanizmów wykorzeniających, na których drodze relacje społeczne zostają wyrwane z bezpośrednich uwarunkowań i ponownie uporządkowane w skali wielkich dystansów przestrzenno-czasowych. Skutkiem takiej reorganizacji czasu i przestrzeni, wraz z towarzyszącymi jej mechanizmami wykorzeniającymi, jest wzmocnienie i globalizacja zaznaczających się już wcześniej przejawów nowoczesności oraz zmiana treści i natury życia społecznego”³. Rozwijanie w społeczeństwie umiejętności krytycznego myślenia, refleksyjności, dostrzegania zmian oraz ich pozytywnych czy też patologicznych konsekwencji stwarza możliwości podejmowania działań reformatorskich i rewitalizacyjnych w otaczającej rzeczywistości społecznej.

Zapraszamy Czytelników do lektury kolejnego tomu „Chowanny”, w którym procesy zmiany i rewitalizacji społecznej w obszarze kultury i oświaty są analizowane w różnych kontekstach.

² A. Giddens: *Nowoczesność i tożsamość. „Ja” i społeczeństwo w epoce późnej nowoczesności*. Przeł. A. Szulżycka. Wyd. 1. dodruk. Warszawa: PWN, 2002, s. 29.

³ *Ibidem*, s. 5.